

Nr 638

Av herr **Jansson m. fl.**, om sänkning av rösträtts- och valbarhetsåldern.

(Lika lydande med motion nr 517 i Första kammaren)

De senaste årens stundom hetsiga debatt om formerna för ungdomens politiska aktivitet har delvis varit kritisk. De omständigheter som föranlett diskussionen har ytterligare accentuerat frågan om att tillerkänna de unga fulla politiska rättigheter. De bör beredas möjlighet att på samma sätt som de äldre ge uttryck åt sin mening och påverka det politiska livet genom aktivitet i vanliga demokratiska och parlamentariska former.

En sänkning av rösträttsåldern beslöts år 1965. Lagändringarna därom trädde i tillämpning i samband med upprättandet av 1966 års röstlängder. De nya bestämmelserna innebär följande.

Rösträtt vid val till andra kammaren skall enligt § 16 riksdagsordningen tillkomma varje svensk medborgare som senast under nästföregående kalenderår uppnått 20 års ålder, dock att rösträtt icke får utövas av den som på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig.

Samma bestämmelser om åldersgräns och myndighetskrav för rösträttsutövning återfinns med avseende på de primärkommunala valen i 6 § kommunallagen, 6 § kommunallagen för Stockholm och 9 § lagen om församlingsstyrelse och gäller även för landstingsval till följd av 7 § landstingslagen.

De intill år 1966 gällande bestämmelserna om rösträttsåldern innebar, att rösträtt inträdde kalenderåret efter det varunder vederbörande fyllt 21 år. Reformen innebar sålunda en sänkning med ett år. Förslag därom framlades, såvitt avsåg § 16 riksdagsordningen, d. v. s. val till andra kammaren, i proposition till 1964 års riksdag (nr 140). Departementschefen uttalade därvid, att ett samband alltjämt borde upprätthållas mellan rösträtts- och myndighetsålder; dock borde av praktiska skäl den mindre avvikelse godtagas som följd av förslagets anknytning till kalenderårsskifte och som innebär att den som fyller 21 år efter valdagen får utöva rösträtt redan före myndighetsdagen. En längre gående sänkning av rösträttsåldern borde anstå tills ställning tagits till frågan hur hög myndighetsåldern ansågs böra vara. Det upplystes i propositionen, att sistnämnda fråga skulle bli föremål för utredning genom sakkunniga som inom kort skulle komma att tillkallas för översyn av förmynderskapslagstiftningen.

I anledning av nämnda proposition väcktes motioner med yrkanden om en ytterligare sänkning av rösträttsåldern. Konstitutionsutskottet anslöt sig i utlåtande nr

19 till departementschefen och uttalade, att en sådan reform borde föregås av en prövning av myndighetsåldern. I en reservation hemställde sex ledamöter om sänkning med två år utöver propositionsförslaget. Riksdagen följde utskottet.

Vid såväl 1966 som 1967 års riksdagar väcktes motioner med hemställan om förslag före 1968 om sådan grundlagsändring att rösträtten sänktes med två år. Dessa motioner avslogs. Då en reform av detta slag av författningsmässiga skäl måste beslutas av två genom allmänna val till andra kammaren skilda riksdagar, måste beslut ske innevarande år, därest icke frågan skall förbli olöst för avsevärd tid.

Skälen för det redan tidigare framförda kravet om rösträtt vid 18 års ålder har förstärkts. Likaså talar starka motiv för en motsvarande sänkning av myndighetsåldern, då rösträtts- och myndighetsålder i hög grad är integrerade.

Till de viktigaste motiven för en sänkning av rösträtts-, valbarhets- och myndighetsåldern till 18 år bör hänföras de väsentligt vidgade utbildningsmöjligheter som i dag står ungdomen till buds. Den nya skolan har ökat de ungas allmänna kapacitet beträffande samhälleliga problem och gett dem betydande faktiska kunskaper i frågor som det gäller att ta ställning till bl. a. i politiska val.

Väsentligt för bedömning av frågan om sänkt rösträtts- och valbarhetsålder är att 18-årsåldern markerar en gräns då flera avgörande förändringar inträffar i ungdomarnas rättigheter och skyldigheter gentemot samhället.

Från 18 års ålder räknas de unga enligt arbetslagstiftningen som vuxna, bl. a. då det gäller övertidsarbete eller hälsovådligt arbete. Inkallelse till värnplikt sker vid fyllda 18 år. Vid 18 års ålder inträder likaså full straffmyndighet, och efter 18 år kan alla former av straff utdömas för lagöverträdelser. För anställning i vissa offentliga befattningar fordras att den sökande skall ha fyllt 18 år, vilket som bekant även gäller vid utfärdandet av körkort för bil.

Dagens 18-åringar har, ofta med stor yrkesskicklighet, trätt ut i förvärvslivet och utgör som skatteobjekt inget undantag. Det beräknas att årskullarna 18, 19 och 20 år har en löneinkomst på tillsammans 2 miljarder och erlägger en skatt på ca 300 miljoner.

All forskning som gjorts kring ungdomens levnadsförhållanden, vanor, attityder, psykologiska anpassningsproblem, frigörelse från hemmet, sänkt giftermålsålder o. s. v. tycks genomgående ha kommit till slutsatsen att ungdomens sociala och biologiska mognad kommer långt tidigare i det moderna samhället jämfört med det samhälle vi hade för 40—50 år sedan.

Förändringarna i befolkningsstrukturen med en markant ökning av de äldres andel är också ett skäl för rösträttsålderns sänkning, då utvecklingen eljest leder till en förändring av balansen i fråga om äldre och yngre generationers inflytande på samhälleliga åtgärder.

Med stöd av vad som ovan anförts föreslås,

att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till 1968 års riksdag till sådana författningsändringar, att rösträtt vid riksdags- och kommunalval samt valbarhet till riks-

dagen och till kommunala förtroendeuppdrag tillerkänns envar som senast under nästföregående kalenderår fyllt 18 år och som icke på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig.

Stockholm den 26 januari 1968

Axel Jansson (vpk)

C. H. Hermansson (vpk)

Erik Karlsson (vpk)

i Huddinge

Henning Nilsson (vpk)

i Gävle

Sven Hector (vpk)
